

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Groningen
Vergunningverlener
Postbus 7081
9701 JB Groningen

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Olonummer
7429611

Onze referentie
1332187

Bijlagen
0

Datum 20 april 2023
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument

Naam Het Gotisch Huis (onderdeel van Museum aan de A)
Adres Brugstraat 24
Postcode/plaats 9711HZ Groningen
Gemeente/provincie Groningen; Groningen;
Monumentnummer 18433

Naam Canterhuis (onderdeel van Museum aan de A)
Adres Brugstraat 24, voorheen 26
Postcode/plaats 9711HZ Groningen
Gemeente/provincie Groningen; Groningen;
Monumentnummer 18434

Geacht college,

Op 23 december 2022 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument (artikel 2.26, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor)). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen indien de volgende voorwaarden worden opgenomen:

- nader overleg plaatsvindt met de wettelijke adviseurs van de gemeente Groningen en de vergunningverlener/ toezichthouder over het implementeren de monumentale waarde van de ruimten in het achterhuis (begane grond en verdieping) vanuit materiaal (spiltrap en houten balklagen) en de beleving van de gereconstrueerde historische binnenruimte als waardevol onderdeel van de restauratievisie uit 1970;
- de aantal doorvoeren (ClimaRad radiatoren) in historisch (middeleeuws) metselwerk tot een minimum wordt beperkt tot hetgeen noodzakelijk is voor het gebruik van het museum, en zo veel mogelijk bestaande verstoringen in het metselwerk worden benut. Hiertoe een uitgewerkt voorstel voor het aantal en de plek van de doorvoeren in de gevel aan te leveren en te beoordelen

door de wettelijke adviseurs van de gemeente Groningen waarbij als uitgangspunten wordt gehanteerd:

- o de voorgevels vrij worden gehouden van doorvoeren in historisch (middeleeuws) metselwerk vanwege de hoge ouderdom en het representatieve karakter van de gevels;
  - o het aantal doorvoeren in historisch (middeleeuws) metselwerk zo veel mogelijk te beperken vanwege de hoge ouderdom van het metselwerk;
  - o zo veel mogelijk verstoord metselwerk te benutte voor de doorvoeren om het verlies aan materiaalwaarde te beperken;
  - o de omvang van een doorvoer steeds niet groter te laten zijn dan de afmeting van een baksteen;
  - o de nieuwe invulling een hoogwaardige invulling krijgt, passend bij de waarde van het rijksmonumenten en de nieuwe tijdlaag die de (restauratie) architect met dit voornemen toevoegt;
  - o de sloopwerkzaamheden worden begeleid door de bouwhistoricus van de gemeente Groningen;
- de (vergunde) sloopwerkzaamheden worden begeleid door de bouwhistoricus van de gemeente Groningen;
  - de (vergunde) te slopen waardevolle onderdelen en waardevolle vondsten worden herplaatst en hergebruikt in het rijksmonument;
  - een uitwerking van de constructie en het toe te passen materiaal (hout of staal) van de benodigde ravelingen voor de trap- en liftgaten in beide rijksmonumenten aan te leveren en te beoordelen door de wettelijke adviseurs van de gemeente;
  - de stukken voor de subsidieaanvraag onderdeel te maken van de vergunning en de uitvoering van de werkzaamheden te laten begeleiden door een toezichthouder erfgoed en een restauratiedeskundige van de gemeente.

Dit advies is gebaseerd op de [Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwe en groene rijksmonumenten](#).

Aanbevelingen

- voor het toezicht op de werkzaamheden gebruik te maken van de informatie bij de [stichting Erm](#) en de [Inspectie Overheidsinformatie en Erfgoed](#);
- voor toezicht op de *restauratiekwaliteit* gebruik te maken van de uitvoeringsrichtlijnen van de gemeente Groningen ([ROEG](#)), [restauratieladder](#) en de [Uitvoeringsrichtlijnen](#) (URL) van de stichting ERM.
- voor *vondsten* en *uitwerkingen* na vergunningverlening gebruik te maken van de kennis en expertise van de adviseur architectuurhistorie van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed.
- voor een nieuw *adviesverzoek aan de RCE* gebruik te maken van de [Wegwijzer Advies Omgevingsvergunning](#).

De opgave

De opgave betreft het renoveren en toegankelijk maken van het museum Made, gevestigd in twee rijksmonumenten het Gotisch Huis en het Canterhuis. Het voorgelegde plan betreft de eerste fase van een grotere transformatie waarbij ook sprake is van een uitbreiding (fase twee). Fase één richt zich op het verbeteren van de ontsluiting van het museum, een routing geheel toegankelijk voor mindervaliden, verschillende verduurzamingsmaatregelen, het vernieuwen van de technische installaties en herstel van de technische gebreken. Voor de technische

installaties is aanvullend informatie aangeleverd over omvang en een schetsmatige inpassing van een hybride oplossing.

In de tweede fase worden twee bestaande panden en nieuwbouw toegevoegd aan het museum. De plannen voor de tweede fase maken geen onderdeel uit van deze aanvraag. Over de mogelijkheden tot uitbreiding is afzonderlijk aan dit advies afgelopen jaar een preadvies uitgebracht aan de afdeling ruimtelijke ontwikkeling van de gemeente Groningen.

Monumentale waarde

Ter verduidelijking van de monumentale waarde zijn aangeleverd:

- Groningen, Brugstraat 24, 'Gotisch Huis', bouwhistorische opname d.d. januari 2019;
- Groningen, Brugstraat 26, 'Canterhuis', bouwhistorische opname d.d. januari 2019;
- Groningen, Kleine der A 5, bouwhistorische opname d.d. januari 2019;
- Documentatie bouwtechniek – bouwkunde Delft, restauratie van twee gotische huizen te Groningen, d.d. februari 1978;
- Kleureninventarisatie Interieur Gotisch Huis en Canterhuis Museum aan de A Groningen, Veldman en Veltman restauratie- en decoratieschilders, d.d. 23 november - 14 december 2022;

De bouwhistorische opnames van beide gebouwen zijn zeer grondig, hoewel bouwfaseringstekeningen ontbreken. Wel is de bouwfasering af te leiden uit de teksten in beide rapporten, en een toelichting van de architect. Ik kan mij vinden in de conclusies en waarderingen, met uitzondering van:

- De betekenis van de vide (1973) als verwijzing naar een oudere tijdlaag (hoge zaal) positief/ hoog i.p.v. indifferent;
- De betekenis van de trappen (1973) als functioneel onderdeel van de herbestemming indifferent, zowel beeld als materiaal i.p.v. positief;
- De betekenis van de spiltrap in het achterhuis van het Gotisch Huis. Deze wordt indifferent gewaardeerd, maar heeft naar mijn mening een positieve/ hoge monumentwaarde, als onderdeel van de restauratievisie uit de jaren zeventig.
- De betegelde vensterbanken indifferent (niet gewaardeerd) zowel beeld als materiaal;
- De betekenis van het imiteren van een onbeschoten kap positief, het toegepaste materiaal ventifol indifferent;

De beide rijksmonumenten hebben een oorsprong als woonhuis die teruggaat tot de **14^e/ 15^e eeuw** met een bedrijfsmatige functie op het achter terrein, in het achterhuis of achter in het voorhuis. Daarmee zijn de overgeleverde bouwmassa's en hoofdconstructie (casco) overblijfselen van twee belangrijke middeleeuwse huizen in Groningen. Het gotische huis bestaande uit een voor- en achterhuis uit de **14^e/ 15^e en 16^e eeuw**. Het canterhuis met een voorhuis uit dezelfde periode. Beide panden zijn in de **16^e / 17^e eeuw** verbonden door een overhang. Het canterhuis een belangrijke modernisering van een middeleeuwse ruimte in de 17^e eeuw. Het achterhuis toegevoegd in de **18^e eeuw** als gevolg van de toenemende bedrijfsfunctie in beide panden, vervangen in **1920** na een brand. In de 19^e eeuw heeft de bedrijfsfunctie (pakhuis, fabriek) in beide panden de overhand gekregen en zijn de historische binnenruimten die verwijzen naar de bewoningsgeschiedenis vrijwel geheel verdwenen. Ten tijde van de **restauratie (1971-1973/ 1978-1982)** is de 18^e eeuwse bewoningsgeschiedenis meer beleefbaar gemaakt met

het zichtbaar houden en completeren van bouwsporen door ze aan te vullen met (passende) interieurstukken van elders. Deze interieuronderdelen leggen vanuit de functie een relatie met het ontwerp van de voorgevel, die ten tijde van de bewoningsgeschiedenis tot stand is gekomen. Daarbij kreeg het gotische huis weer zijn historische opzet en samenhang met voor- en achterhuis, gekoppeld door het tussenlid. De aanwezige bedrijfsmatige ruimten binnen het casco zijn, naast de verwijzingen naar de bewoningsgeschiedenis, blijven bestaan en te ervaren.

Uit het kleurhistorisch onderzoek is gebleken dat er nergens in beide panden meer volledige verfpakketten aanwezig zijn. Bij de grote restauraties van 1970-1976 is het kleurarchief waarschijnlijk verloren gegaan.

De ingreep

Ter verduidelijking van de ingreep zijn de volgende stukken aangeleverd:

- Inspectierapporten van het Canterhuis, Gotisch Huis en Kleine der A 5 door de Monumentenwacht Groningen d.d. juni 2022;
- Inventarisatie ramen, Holstein restauratie architectuur, d.d. 21-12-2022;
- Principedetails, Holstein restauratie architectuur, d.d. 21-12-2022;
- Transformatieplan fase 1 voor Museum aan de A Groningen, Holstein Restauratie architectuur d.d. 22-12-2022;
- Diverse bouwtekeningen en detailtekeningen volgens Stukkenoverzicht Vector.i d.d. 23-12-2022;
- Extra informatie voor omgevingsvergunning, Vector.i, d.d. 28-09-2022;
- Kleuren en materialenstaat, Vector.i, d.d. 10-12-2021
- Rapportage aanvraag omgevingsvergunning bouwfysica, akoestiek en installaties, ABT Wassenaar, d.d. 23-12-2022;
- Rapportage voorlopig ontwerp installaties, ABT Wassenaar, d.d. 22-12-2022;
- Tekeningen sparingen installaties, ABT Wassenaar, d.d. 23-12-2022.
- Ventilatieberekening en bijbehorende tekeningen, ABT Wassenaar, d.d. 23-12-2022;
- Rapportage Brandconcept Museum aan de A, ABT Wassenaar, d.d. 22-12-2022;
- Ontwerpnota DO verbouw monumentale panden, ABT Wassenaar, d.d. 22-12-2022;
- Tekeningen klikmelding en rioleringsplan, ABT Wassenaar d.d. 23-12-2022;

- Verschillende verklaringen rondom de liftinstallatie, o.a. van het Liftinstituut;
- Kwaliteitsverklaring Superfoil door BCRG d.d. 22-4-2022 en productinformatie Superfoil;
- Aanvullende stukken:
  - Notitie na overleg gemeente. RCE, MadA & adviseurs en advies RVE 1332187, Brugstraat 24, Holstein Restauratie Architectuur (13 april 2023);
  - Opstelling warmtepompen op dak Canterhuis, Abt wassenaar (19-4-2023);
  - Projectnummer 2100268 installatietechniek Museum aan de A, Abt wassenaar (19-4-2023).

De voorgestelde werkzaamheden hebben betrekking op **sloop** van waardevolle onderdelen en komen voort uit **instandhouding, toegankelijkheid en duurzaamheid**. Hieronder licht ik toe welke impact deze werkzaamheden hebben voor de monumentale waarde van beide rijksmonumenten. Het merendeel van de ingrepen is goed ingepast. Er is zorg voor een goede omgang met de monumentale waarde en voor de nieuwe kwaliteit van de toevoegingen. De grootste knelpunten zijn voorsnog de intensiteit van de ClimaRAD radiatoren voor de ventilatie in de gevel (verlies van materiaalwaarden) en de omgang met de historische binnenruimten van het Canterhuis (verlies van materiaal- en beeldwaarden):

- vanuit de noodzaak om te komen tot een beter ventilatie is het van belang hier te komen tot een goed evenwicht. Om die reden is het advies hier verder overleg over te voeren om te komen tot een goede balans tussen behoud en vernieuwing.
  - de betekenis van de historisch binnenruimte van het Canterhuis wordt voorsnog niet goed begrepen. De bestaande invulling van deze ruimte is, in samenhang met de gevel, bewust vorm gegeven ten tijde van de restauratie (POST65). Vanuit het voorstel heb ik zorgen over het verlies van deze betekenis en wil ik in nader overleg komen tot een eensluidende oplossing;
- De overige aandachtspunten betreffen nadere uitwerkingen op detaillering en materiaal. Ik adviseer zo veel mogelijk de inzagetermijn van het (ontwerp)besluit te benutten om te komen tot een positief advies, vooruitlopend op het definitief besluit.

Sloopwerkzaamheden

De voorliggende opgave maakt sloopwerkzaamheden onvermijdelijk. De te slopen onderdelen worden verduidelijkt op de slooptekeningen. Historisch waardevol materiaal wordt zo veel mogelijk ontzien of betreffen onderdelen van een minder hoge waarde. Bijvoorbeeld de sloop van de toegevoegde trappen uit 1977 en het verwijderen van reeds verstoord metselwerk in het poortgebouw. De minimale verbreding van de bestaande sparing tot 850 mm in de bouwmuur tussen het voor- en achterhuis van het gotisch huis is te aanvaarden en is noodzakelijk om het pand beter toegankelijk te maken. De plaatselijke verlaging van de bestaande betonbak in de kelder ten behoeve van de lift wordt niet dieper dan 50cm om de oorspronkelijke middeleeuwse kelderniveau te sparen.

Ten aanzien van de voorgenomen sloopwerkzaamheden adviseer ik het volgende:

- de hoge ouderdom van de panden vraagt om voldoende bouwhistorische begeleiding en documentatie tijdens de uitvoering van de sloopwerkzaamheden. Denk aan de sparingen in de gevels en vloeren ten behoeve van liften, trappen en ClimaRad radiatoren;

- de (vergunde) te slopen waardevolle onderdelen en eventuele vondsten (daterend uit de oudste bouwfases van de rijksmonumenten) te behouden en/of te hergebruiken in het rijksmonument;
- de benodigde sparingen in de middeleeuwse muren als gevolg van de ClimaRad radiatoren en de voorgestelde ventilatieroosters te beperken vanwege de hoge waarde van het metselwerk. Voor de uitwerking de volgende uitgangspunten te hanteren:
  - de voorgevels vrij te houden van doorvoeren vanwege de hoge ouderdom en het representatieve karakter van de gevels;
  - het aantal doorvoeren zo veel mogelijk te beperken vanwege de hoge ouderdom van het metselwerk;
  - de omvang van de doorvoer steeds niet groter te laten zijn dan de afmeting van een baksteen;
  - de nieuwe invulling een hoogwaardige invulling te geven passend bij de waarde van de rijksmonumenten en de nieuwe tijdlaag die de (restauratie) architect met dit voornemen toevoegt;
  - de sloopwerkzaamheden te laten begeleiden door de bouwhistoricus van de gemeente Groningen;
- de voorgenomen sloop van de spiltrap is aan te merken als materiaalverlies dat impact heeft op de monumentale waarde van het rijksmonument. De spiltrap vertegenwoordigt een geringe ouderdom maar is wel van betekenis in het licht van de restauratievisie. De spiltrap is in de restauratievisie onderdeel van de gereconstrueerde historische binnenruimte op de begane grond (18^e eeuw) en de verdieping (middeleeuwen). De aanvullende toelichting op deze visie is hierin nog niet toereikend;
- gerelateerd aan het slopen van de spiltrap is het verwijderen houten balklaag met een positieve waarde (achterhuis gotisch huis). Op de eerste verdieping wordt een tussenplateau met een houten balklaag gemaakt om toegang tot het voorhuis te krijgen. De te verwijderen vloer/balklaag wordt in het bouwhistorisch onderzoek positief gewaardeerd. Het advies is deze onderdeel te maken van de motivering op de omgang met de betekenis van deze ruimte;
- het verwijderen van de trappen uit 1977 leiden niet tot een wezenlijk verlies van materiaal of beeld vanwege de indifferente waarde die aan deze onderdelen is toegekend. De vide in het gotisch huis heeft een betekenis vanuit de restauratievisie als verwijzing naar de voormalige hoogte van de verdieping ten tijde van bewoning, voor de herbestemming tot pakhuis. Uit de aanvullende stukken blijkt dat de beleving van de hoogte behouden blijft.

Toegankelijkheid

Het voornemen voor het vernieuwen en toevoegen van liften en trappen om niveau verschillen te overbruggen is begrijpelijk vanuit de wens om het museum meer toegankelijk te maken. Hierin is, vooralsnog met uitzondering van de motivering voor de vernieuwing van de spiltrap en het verwijderen van de houten balklagen, zorgvuldig gehandeld vanuit historisch materiaal en beeld. De liften zijn goed ingepast in de bestaande karakteristiek met een minimum verlies aan historisch materiaal. De FlexSteps leiden niet tot een wezenlijk verlies van materiaal maar zijn wel van invloed op het beeld en de beleving van de ruimte. Om die reden kiest de architect voor deze onderdelen een eigen vormtaal als een nieuwe historische laag in de geschiedenis. Met de voorgestelde kwaliteit draagt dit bij aan een nieuwe beleving van de ruimte. Ik merk het volgende op:

- de lift in het gotische huis komt niet dieper dan 50cm onder de betonvloer om de historische vloer te sparen;
- de lift in het Canterhuis heeft een lichtere uitvoering gekregen waardoor de ondergrond wordt gespaard;
- de benodigde ravelingen voor de trap- en liftgaten in beide rijksmonumenten vragen om een nadere uitwerking van de constructie en het materiaal (hout of staal) om te komen tot zorgvuldige besluitvorming;
- in het voorliggende voorstel wordt de bestaande trap vervangen door nieuwe, grotere spiltrap, uitgevoerd in onbehandeld staalplaat, met dragende leuningen in de vorm verdiepingshoge stalen strips. Het materiaal is verdwenen en de typologie van de trap is gebruikt als inspiratiebron. Het nieuwe materiaal en de vergroting van de trap is van invloed op de gereconstrueerde historische binnenruimten die hier zijn gerealiseerd ten tijde van de restauratie. De aanvullende motivering voor deze vernieuwing is voorsnog ontoereikend. Aanvullend op de vernieuwing van de trap wordt een hellingbaan toegevoegd. Daarmee wordt deze ruimte eerder een verkeersruimte en verandert deze wezenlijk van betekenis.

Duurzaamheid

Het voornemen om het verbeteren van de toegankelijkheid te combineren met het verduurzamen is positief en zorgvuldig afgewogen. De verschillende maatregelen hebben wel een aanzienlijke impact op de monumentale materiaal en beeldwaarde. Om die reden vraagt een uitwerking een zorgvuldige maat oplossing met voldoende kwaliteit:

- het voorstel voor het verduurzamen van de vensters is maatwerk en wordt bepaald door de plaats en het type venster: het toevoegen van voorzetrampen aan de binnenzijde van de fijnmazige glas-in-loodramen; het *vernieuwen/ verbeteren* van de stalen ramen met enkel glas door MHB Classico profielen met isolatieglas (o.a. in voorgevel Gotisch Huis); het *vernieuwen/ verbeteren* het glas in een metselwerk sponning door isolatieglas (gevelopeningen achterzijde Canterhuis). De voorgestelde oplossingen doen recht aan de hoge monumentwaarde van de vensters, en leveren geen bouwfysische problemen op.
- het voornemen voor het dak betreft het vernieuwen/ verbeteren van de Heraklith beplating door beschot met isolerende folie (superfoil). De wijziging leidt niet tot een ophoging. Met het vernieuwen van de heraklith gaat de verwijzing vanuit de restauratievisie naar een onbeschoten kap verloren had. Het voorstel voor het *vernieuwen/ verbeteren* met een houten dakbeschot daarentegen heeft nog steeds een functionele uitstraling en voegt zich voldoende in de karakteristiek van een zolder;

- de voorgestelde isolatie van het platte dak met kingspan leidt tot een aanzienlijke ophoging, hetgeen gevolgen heeft voor de detaillering. De voorgestelde detaillering lost de wijziging netjes op. De bestaande lijst blijft gehandhaafd, een nieuwe verhoogd toegevoegd met een identieke kraal als afsluiting;
- de warmtepompen blijven achterwege;
- de voorgestelde ClimaRad-radiatoren en ventilatieroosters leiden tot een groot aantal doorvoeren in de gevel. Gezien de hoge ouderdom van het te slopen materiaal is deze ingreep als een verlies aan te merken (zie sloop). Vanuit de noodzaak om te komen tot klimaatbeheersing en de zorgvuldige wijze van doorvoeren binnen de afmetingen van de baksteen is deze ingreep te aanvaarden, mits begeleidt door de bouwhistoricus van de gemeente.

Technische instandhouding

Het getuigt van een zorgvuldige omgang dat ook de instandhouding is opgepakt als onderdeel van het voornemen. De stukken geven inzicht in de restauratiekwaliteit met behulp van de technische inspecties, de gebreken en de en een omschrijving van de wijze van herstel per ruimte. Voor de restauratiekwaliteit wordt verwezen naar de relevante URL's van de stichting ERM. Het herstel in het interieur blijft beperkt tot het aanhelen van stucwerk en schilderwerk, waarbij wordt uitgegaan van de huidige kleurstellingen. Voor het exterieur wordt uitgegaan houtherstel (reparatie) van historische detailleringen van ramen, deuren, kozijnen en lijsten. Het herstel van kapotte onderdelen zal terughoudend worden uitgevoerd, met behoud van zoveel mogelijk authentiek materiaal. De rapportages van de Monumentenwacht vormen hierbij het uitgangspunt. Ik adviseer de stukken voor de subsidieaanvraag onderdeel te maken van de vergunning, aanvullend op de URL de ROEG als uitgangspunt te nemen voor de kwaliteit en de werkzaamheden te laten begeleiden door een toezichthouder erfgoed en een restauratiedeskundige van de gemeente.

Afschrift en tekeningen

Ik verzoek u een afschrift van het (ontwerp)besluit met bijbehorende stukken, op te sturen naar de staatssecretaris van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl (Bor).

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,
de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed,